Tweemaandelijks tijdschrift
24ste jaargang 1993/5 (143)
september-oktober

Horizon taal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 24ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 DW Den Haag.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 400,– fr. in België, 22,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 1600,– fr. of 88,– gld.; levenslang abonnement: 10 000,– fr. of 550,– gld.

Rekeningen: Voor België 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen; voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.

Medewerkers: C. Declerck, P. De Smedt, I. Durwael, A. Humet, G. Vanhecke.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

AALST *La Pioniro,* Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ALKMAAR (NEA-sekcio) F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, NL-1862 GB Bergen, tel.: (02208) 45 82.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (05490) 19403.

AMERSFOORT (NEA-sekcio) W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (02155) 154 73.

AMSTERDAM (FERN-sekcio, FLE-sekcio) J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, NL-1562 BA Krommenie, tel.: (075) 28 70 18.

ANTWERPEN *La Verda Stelo,* p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00, antwoordapparaat tussen 17.30 en 9.00 u. Telefax: (03) 233 54 33.

ARNHEM (NEA-sekcio) R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, NL-6903 XM Zevenaar, tel.: (08360) 337 90.

BERINGEN G. Rombaut, Zandhoefstraat 156, B-3583 Paal, tel.: (011) 42 80 20.

BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (02510) 310 79.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel. (050) 35 49 35.

BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.

Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.

DEN HAAG *Esperanto-Centrum Nederland (ECN)* en *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
(NEA-sekcio) Th.J. Van Woerden, Erasmusplein 59, NL-2532 RD Den Haag.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.

DEN HELDER K.J. Klein, Rijnstraat 203, NL-1784 BZ Den Helder.

DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel (03) 658 74 20.

DEVENTER (NEA-sekcio) J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (05700) 183 04.

uitzicht

Er blijkt nogal wat ongenoegen over Europa te bestaan. Denemarken wijst het af, Groot Brittannië is nooit een grote voorvechter ervan geweest, Frankrijk – toch één van de medestichters – kan slechts ter nauwernood zijn bevolking overtuigen om toch te blijven meespelen.
Eensgezindheid in Europa is ook al ver zoek. Politiek kan men het er maar niet eens geraken over de houding die men moet aannemen tegenover buiteneuropese problemen. Economisch is het ook maar een schijntje. De niet aflatende aanvallen op het Europese muntsisteem, waar dan eens de ene, dan weer de andere munt het slachtoffer wordt van speculatie zonder dat de Europese Gemeenschap een duidelijk een eensluidend antwoord geeft, is een afdoend bewijs. Over een sociaal Europa spreekt men best helemaal niet. Het Europa, waar iedereen gelijk is en waar de burger het voor het zeggen heeft, is nog ver af.
In welke taal die burger het in Europa voor het zeggen zal hebben, is trouwens ook nog lang geen uitgemaakte zaak. In het programmablad van Eurosail '93 – de grote bijeenkomst van zeilschepen ter gelegenheid van Antwerpen '93 – zag ik een bladzijde-grote advertentie „Leer Europees in 3 maanden". Wij weten maar al te goed, dat dát Europees een lachertje is. Ook vanuit de Europese ambtenarij is men echter alles behalve opgezet met de Europese taalpolitiek. Dat blijkt uit ons hoofdartikel, geschreven door een Europees ambtenaar, over de taalrealiteit in de Europese administratie. Zijn slotvraag: „Is heel de Europese topadministratie reeds in handen gevallen van ééntalig Frans- of Engelssprekende ambtenaren?", schets echt geen rooskleurig beeld van de huidige situatie en doet het ergste vermoeden voor de toekomst.
Welke toekomst is er? Eén mogelijk alternatief is Esperanto. De haalbaarheid daarvan hangt af van de wil om die taal voor vol te aanzien en ze een eerlijke kans te geven. De haalbaarheid ervan hangt ook af van de bereidheid van mensen om die taal te gaan leren. De haalbaarheid hangt eveneens af van de mogelijkheid om ergens een cursus te volgen. Het is stilaan een traditie dat het septembernummer van ons tijdschrift een volledig overzicht biedt van cursussen die in het volgende schooljaar zullen worden ingericht. Ook dit jaar staan we daar weer mee paraat. Aan alle cursisten wensen we veel succes; aan de cursusleiders goede moed en veel belangstelling; aan de groepen die uiteindelijke de inspanning leveren om de cursussen te programmeren en uit te werken, onze gelukwensen en dank. Maak van werkjaar 1993-94 het Europees jaar van het Esperanto. *gvd*

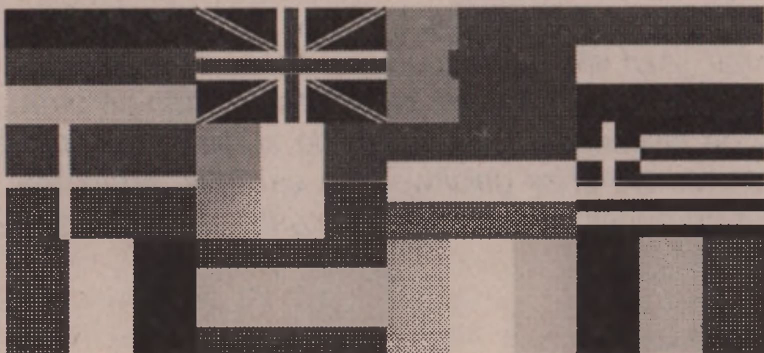
Taaldiscriminatie onder Europese ambtenaren

„All the official decisions of the organs of the European Community (Council, Parliament, Commission) should,... Sorry, dat is Engels. Ik geef het dadelijk in vertaling. „Alle officiële besluiten van de organen van de Europese Gemeenschap (Ministerraad, Parlement, Commissie) moeten, in principe, toegankelijk zijn voor elke burger van de Gemeenschap en moeten daarom verkrijgbaar zijn in geschreven vorm in *alle* officiële talen: Deens, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees en Spaans.

Ik geef u de vertaling van die eerste alinea voor wat hij waard is. De Engelse tekst zegt: *„should be accessible"* en even verder: *„should be available"*. In het Nederlands kan je dat vertalen als: „moet toegankelijk zijn" en „moet beschikbaar zijn" (wat wellicht de intentie van de tekst is), maar je kan met evenveel recht begrijpen „zouden moeten toegankelijk zijn", „zouden moeten beschikbaar zijn" (wat de dagelijks realiteit blijkt te zijn).
Ook wat volgt is de vertaling van een Engels artikel over de taalrealiteit in de Europese Gemeenschap. Na de bovenstaande aanhef vervolgt de auteur...

De rechten en...

Het is de prijs die moet worden betaald voor de democratische informatie aan alle Europese burgers, verdeeld door taal en cultuur, zolang er geen gemeenschappelijke tweede taal wordt onderwezen in de scholen, waardoor alle Europeanen op voet van gelijkheid worden benaderd.

Op het niveau van de Europese instellingen heeft elke ambtenaar het recht zich uit te drukken in zijn of haar moedertaal, al moet hij/zij ten minste één andere taal van de Gemeenschap beheersen. Nochtans eisen de efficiëntie en de haast van de taak vaak een rationele benadering van deze regel. Dit betekent in de meeste gevallen een willekeurige keuze van één werktaal, in de realiteit meestal Engels of Frans.

... de realiteit

Als gevolg van het feit dat heel het Europese gebeuren draait rond een ruimere, gemeen-

schappelijke taalbepaler – afhankelijk van het ambtenaren establishment (Frans in Brussel, Luxemburg en Straatsburg), of van de activiteitssfeer (Engels in economie en voor internationale communicatie), worden er discriminatoire taaltendensen gecreëerd tegenover diegenen die moeten schrijven of zich uitdrukken in een taal die niet hun moedertaal is.
De consequentie daarvan is dat wie zich bij zijn professionele en dagelijkse bezigheden kan uitdrukken in zijn moedertaal, een duidelijk en opvallend voordeel heeft tegenover de anderen. Zij zijn sneller en efficiënter, terwijl zij zich nochtans minder moeite moeten getroosten dan hun collega's die hetzij hun werk moeten vertalen, hetzij het rechtstreeks in een voor hen vreemde taal moeten neerpennen. Daarenboven is de eerste categorie ambtenaren meer gegeerd bij hun superieuren in de meeste arbeidssferen –

met uitzondering van de vertaalopdrachten zelf – omdat zij degenen zijn aan wie men een dringende zaak kan toevertrouwen. (*Niet omwille van grotere bekwaamheid, enkel omdat zij geen „strijd met de taal" moeten voeren! – gvd*)
In het hart van Europa – dat is een publiek geheim – wordt de meerderheid van verslagen, analyses en artikels die door de instellingen worden uitgegeven, bij voorkeur in het Engels of het Frans opgesteld door Engels- of Franstaligen. Op het niveau van de subcommissies en werkgroepen met nationale experten, wordt er bij sommigie vergaderingen maar naar twee of drie talen vertolkt, bij gebrek aan tolken. In vergaderingen over informatie of de coördinatie van het werk, zelfs binnen de diensten, waar er helemaal geen vertolking gebeurt, is meestal slechts Engels of Frans het communicatiemiddel. Ook dat creëert een dubbele discriminatie tegenover diegenen, die hun moedertaal niet kunnen (mogen) gebruiken om hun ideeën te verdedigen.
Een typisch voorbeeld zijn dè verslagen van vergaderingen – met name die van de Ministerraad. Zij worden meestal in het Frans opgesteld door de administratieve verslaggevers of secretarissen (vooral om vlug een versie klaar te hebben ter informatie, correctie of verspreiding). Het resultaat is dat alle vertaaldiensten, behalve de Franse, worden verplicht om de verslagen te vertalen. Hetzelfde geldt voor de verslagen van het Secretariaat-Generaal en voor de zegsman van de Commissie, waar de noodzaak voor een vlugge verspreiding het gebruik van één enkele taal vereist. Het feit dat telkens weer het Frans die rol krijgt toebedeeld, geeft een handicap voor de carrière van hen voor wie Frans niet de moedertaal is.

Ik heb met veel genoegen de mening van Alain Finkielkraut over de Europese meertaligheid gelezen in uw recente nummer. Daar moeten vele Eurocraten en Euromanen maar eens over nadenken!
Hieraan moge ik nog het standpunt toevoegen van Bernard Cassen in „Le Monde diplomatique" (februari 1993): „Binnen de communautaire instellingen vinden geen grote debatten plaats over het talenprobleem waarin niettemin zonder enige twijfel één van de meest gevaarlijke tijdbommen voor de Europese opbouw verborgen ligt. Wat aanvaardbaar was voor de zes, de negen, zelfs de twaalf wordt een onontwarbaar probleem als dit aantal overschreden wordt".
Om deze kwestie objectief te kunnen bespreken, moet eerst de angst overwonnen worden voor een formule waarbij de platgetreden paden worden verlaten! Nu geeft men er de voorkeur aan het probleem te laten ontaarden. *G.P. Oostende*
uit: Europa bericht, *nr. 177, juli-augustus 1993, p. 15.*

Aangetast tot in de kern
Voor interne communicatie binnen de Europese Ambtenarij, gebruikt de administratie meer en meer slechts één of twee talen (meestal Frans, en Engels), soms met een vertaling naar de andere talen, afhankelijk van het belang van de informatie of de eventuele vraag van buitenaf. Idem dito voor de vakbonden, die over het algemeen hun informatie in twee talen uitgeven: Frans en Engels. Men zou zich de vraag kunnen stellen of de Engelstaligen dan niet voldoende het Frans beheersen en vice versa. Maar ernstiger is wel dat deze tendens om slechts twee talen te gebruiken de dubbele discriminatie die we hierboven reeds hebben geschetst, enkel versterkt en aanmoedigt.

Hypotheek op de toekomst
Het terugvallen op het gebruik van slechts één of twee specifieke nationale talen bij de Europese ambtenaren – omwille van de kosten in tijd en geld – zou begrijpelijk zijn, indien het niet zou gebeuren op middel- en lange termijn, waardoor het heel waarschijnlijk een negatief aspect voor Europa zal veroorzaken. De overdracht van culturele waarden en rijkdom, de aangeboden opleiding en training, de vindingrijkheid en technische vernieuwing verlopen steeds vaker éénzijdig (in één richting en kortzichtig). Het volstaat om het geringe aantal tussenkomsten van nietengelstaligen in een internationale vergadering die uitsluitend in het Engels wordt gehouden zonder hulp van tolken, vast te stellen om deze vrees te onderschrijven. De talen die weinig of niet in het communicatieproces worden gebruikt, verliezen alle politiek, economisch en cultureel gewicht.
Daar bovenop bestaat dan nog het gevaar – en het is meer dan waarschijnlijk dat dat zich zal manifesteren aan alle Europese burgers – dat degenen die dé „gemeenschapstaal" of „-talen" spreken als hun eerste taal (moedertaal dus), het belang niet meer zullen inzien om een andere taal te leren of hun algemene kennis van en over andere talen te vergroten. Als gevolg daarvan lezen zij zelden of nooit kranten, boeken, tijdschriften of andere documenten die in een

Verantwoordelijken binnen de Europese Gemeenschap spreken geregeld hun bezorgdheid uit over het behoud van de „kleinere" talen. Is het niet erg dat het nu nog altijd nodig, is zich zorgen te maken over de eerbiediging van het artikel uit de Rechten van de Mens dat handelt over het recht van ieder individu om zijn eigen taal te gebruiken?
De schuld van de huidige situatie ligt niet alleen bij de grote naties, die wat graag hun taal opdringen, maar evenzeer bij de kleinere, die niet van bij het begin hun recht bebben opgeëist.
Jawel, nu wordt in het Europese Parlement „alles in het werk gesteld om het gebruik van alle EG-talen binnen de Europese instellingen veilig te stellen. Er worden acties hieromtrent ondernomen. Binnen de EVP-fractie bestaat hierover een algemene consensus." (Leo Tindemans in een brief van 11 juni 1993). De Raad van Europa staat allicht boven dit alles.
In de TV-nieuwsuitzending van 1 juli over de installatie van België als voorzitter, konden we lezen wat onze eerste minister in het Engels en in het Frans mocht zeggen. Daarna nam Delors het woord in zijn eigen taal. Tiens! Vive l'égalité! *R.W., Oostende*
uit: Het Volk, 7 juli 1993

andere taal zijn opgesteld. Een verdere consequentie is dat zij weinig of geen voeling hebben met feiten, problemen en vitale belangen van andere culturele of taalkundige groepen. En hoewel juist hun kennis van de problemen in andere landen oppervlakkig is, zijn zij het die de pen ter hand zullen nemen om een document erover te schrijven of om beleidsopties uit te tekenen.

Psychologische bijverschijnselen

Tenslotte is er een zeer belangrijke psychologische factor die op lange termijn de kiem in zich draagt van een harde confrontatie tussen de verschillende taalgroepen van de Europese instellingen. Wie elke dag verplicht wordt zich in te spannen om in een vreemde taal te werken, wordt vlugger moe en geïrriteerd; daarbij komt dan nog de frustratie dat zij hun werk moeten laten corrigeren en aanpassen door een Engels- of Franstalige collega (die zo de eerste onder de gelijken wordt – gvd). Verder zullen zij merken dat hun extra linguistische inspanning, die door hun gepriviligieerde collega's niet moet worden geleverd, door hun superieuren niet wordt opgemerkt en beloond met promotiekansen, wel in tegendeel, juist degenen die die inspanning *niet* moeten leveren, maken meer kans om hoger op te klimmen. Voor een serene werksfeer en voor solidaire collegialiteit is zo'n situatie alles behalve bevorderlijk.
Deze tweedeling van de Europese ambtenaren – de taalkundig gepriviligieerde en de taalkundig achteruitgestelde – kan een onevenwichtige wedijver doen ontstaan en stapje voor stapje een gespannen sfeer tussen collega's creëren die constructieve en vruchtbare samenwerking tussen de verschillende nationaliteiten en taalgroepen in de weg staat.

Besluit

Daarom is het de hoogste tijd dat de Europese leiders zich bezinnen over de mogelijkheden om op lange termijn, een neutrale, bruikbare en vlug te ieren communicatietaal te introduceren.
getekend, een Europees ambtenaar.

In de laatste alinea van zijn tekst stelt de auteur enkele vragen. Hebben de Europese instellingen ooit ernstig over het probleem nagedacht en oplossingen uitgeprobeerd? Waarom worden er – onder wetenschappelijke controle – geen cursussen Esperanto georganiseerd, met vrijwilligers, om de bruikbaarheid ervan na te gaan?

Ik ben het eens met R.W. over de taalproblemen in Europa, (HV, 7 juli 1993).
In beginsel hebben alle officiële talen van de EG gelijke rechten, maar de realiteit is anders. De Eurokraten hebben maar twee voertalen: het Frans en meer en meer, het Engels. Het merendeel van de contracten tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Europese Gemeenschap zijn in het Engels geschreven, met „a summary in French"!
Volgens Leo Tindemans worden alle EG-talen binnen de Europese instellingen gebruikt..., maar alleen in de tolkzalen met taalprothesen. Wat gebeurt elders? Spreekt hij dikwijls Nederlands met zijn Franse, Engelse, Spaanse collega's van het Europese Parlement?
Hetzelfde geldt voor de gewone Europeanen: ze moeten Frans of Engels gebruiken, en dat is een zware taaldiscriminatie.
Daarom zou, op het Europese vlak, de beste oplossing het gebruik van een neutrale, supranationale taal zijn, zoals het Esperanto. Met het Esperanto staat iedereen op hetzelfde niveau: er zijn geen kleine en grote talen meer, geen kleine en grote volkeren meer! Iedereen eerbiedigt de taal en de cultuur van de anderen. *G.P., Oostende*
uit: Het Volk, 13 juli 1993

Zal het Amerikaans Engels verdwijnen?

Wie iemand wil zijn, of doen als of, in het oude Europa gebruikt Amerikaans Engels. Waarom? De Tweede Wereldoorlog eindigde meer dan 45 jaar geleden. In die tijd was het Amerikaans erg populair en verspreidde het zich ook gemakkelijk. De Amerikaanse soldaten gingen weliswaar in grote getale terug naar huis, maar in hun plaats drong de televisie de huiskamer binnen. Met de televisie kwamen de Amerikaanse feuilletons. In het begin van de 60er jaren konden kinderen die ter nauwer nood hun eigen taal machtig waren, vlot zeggen „How do you do?"

Sindsdien is de wereld niet zo erg veranderd. Tot op de dag van vandaag treden Amerikaanse soldaten overal ter wereld op om noodlijdenden te bevrijden van het juk van de (linkse) dictaturen. Voor de camera vertellen zij in geuren en kleuren over hun heldendaden, maar thuis, in hun eigen land, ondergraven niet-engelstaligen hun bewonderenswaardige taal!

Volgens een artikel in Markant *van Sjef Donders, behoort 1 op 4 gezinnen in de Verenigde Staten tot een etnische minderheid. Eén op zeven Amerikanen spreekt thuis* ***geen*** *Engels. De Aziatische minderheid groeide tussen 1980 en 1990 met 107 %, de Spaanssprekende Zuidamerikaanse met 53 %, de Afro-Amerikaanse groep met 13,2 %. Volgens* Time *betekent dat, dat in een periode van 40 jaar, vanaf 1950 tot nu, het Europese aandeel van de bevolking verminderde met 30 %.*

In Washington zijn er reeds twee radio- en televisiestations voor Spaanstaligen actief. In 12 middelbare scholen is meer dan de helft van de leerlingen geboren buiten de VS.

Zal die steeds uitdeinende groep minderheden het Engelse huis doen instorten? Het gezaghebbende tijdschrift Publishers Week *rapporteert dat zelfs de grootste uitgeverijen tweetalige boeken beginnen uit te geven. De mogelijkheid dat het Spaans in Puerto Rico het statuut van officiële taal naast het Engels krijgt, wordt met de dag groter.*

Esperantisten in de Verenigde Staten doen er dus maar best aan zich voor te bereiden om het Esperanto in een (in de toekomst ongetwijfeld) meertalig land te verspreiden. Zij mogen rekenen op de hulp van hun Europese medestanders, die van hen ooit het Mickey-Mouse-taaltje leerden.

J.S.

SLEUTELGAT

De Bond van de Wereldburgers propageert „Het Paspoort van de Wereldburger", een document opgesteld met als eerste taal het Esperanto. Het uitgangspunt van de Bond is: „Landenpaspoorten zijn bedoeld om grenzen te bevestigen. Het Wereldburgerpaspoort is een uiting van het verlangen om alle grenzen tussen mensen juist op te heffen. Een document dat geen grenzen erkent." Het paspoort sluit aan bij het groeiend besef dat individuen, groepen en volken, dorpen, steden landen en werelddelen op elkaar aangewezen zijn. He Wereldburgerpaspoort is een aktiemiddel tegen mensen en instituten die ideologieën gebruiken, grenzen trekken en muren bouwen om hun eigen belangen veilig te stellen. Het paspoort propageert ieders gelijke recht op vrijheid, welvaart en geluk. Info: Bond van Wereldburgers, Postbus 13013, NL-3507 LA Utrecht, Nederland.

artwerpen 93

Antwerpen '93 nog niet ten einde!

De speciale programma's voor esperantisten in april en juli zijn achter de rug. De sfeer was bijzonder hartelijk. De opkomst relatief bevredigend. De deelnemers kwamen uit zoveel verschillende landen, dat we noodgedwongen Esperanto moesten spreken. Omdat we telkens naar buiten gingen, wekten de kleine groepjes die zo'n vreemde taal spraken, die weinigen konden identificeren, wel belangstelling bij het publiek. Van de deelnemers zelf kregen zowel wijzelf als organisators van de Esperantobegeleiding als het aanbod en de evenementen van Antwerpen '93 heel veel lof en weinig kritiek. Het programma biedt inderdaad vele mogelijkheden en telkens vonden we leden van de Antwerpse club bereid om in te springen als er aan speciale wensen moest worden voldaan.

Het door onszelf opgezette programma is afgelopen, maar daarmee is het culturele jaar nog niet voorbij. Tot eind december biedt Antwerpen nog een rijk programma van speciale evenementen aan. De Antwerpse esperantisten willen ook in de komende maanden trachten om u in het Esperanto te begeleiden bij een bezoek, hetzij als individu of nog beter, samen met buitenlandse bezoekers. Indien u met een groep komt, kunnen wij de mogelijkheid onderzoeken om maaltijden te verzorgen in het Esperantohuis (die drukken de kosten en dragen bij aan een intensere Esperantosfeer).

We kunnen putten uit onze ervaringen van de vorige manifestaties. Zo kunnen we u een begeleidende teksten in het Esperanto aanbieden voor 7 verschillende wandelingen en voor 7 verschillende musea of tentoonstellingen.

Uit de evenementen voor de komende maanden vermelden we enkele mogelijkheden:

- 26/9 tot 3/10: Russische ikonen uit de 16de tot 19de eeuw;
- tot 3/10: Antwerpse retabels van de 15de en 16de eeuw;
- Nieuwe beelden voor het Middelheim (beeldhouwwerk in open lucht);
- tot 3/10: Het diamantjuweel in de 17de eeuw;
- tot 10/10: Antwerpen, het verhaal van een metropool;
- tot 10/10: Het sublieme gemis (hedendaagse beeldende kunst);
- 9/9 tot 14/11: Een schitterend feest (feestelijk zilverwerk);
- 1 tot 30/10: Oude kerkelijke kant;
- 19/9 tot 31/12: Het gelaat van de geesten (maskers uit het Zaïrebekken);
- tot 31/12: Scheve schepen (Chinese scheepsbouw);
- Vanaf september kan men kiezen uit een gevarieerd aanbod van muziek- en theaterprodukties, gebracht door de eigen Vlaamse, maar vooral ook door buitenlandse vertolkers uit Europa. Het programma omvat alle mogelijke genres.

Desgewenst kunnen wij u een programmakrant met het volledige programma toezenden, hetzij in het Nederlands, Frans, Duits of Engels. Een Esperanto-uitgave gaat onze financiële en technische mogelijkheden echter ver te boven.

Ni daŭre atendas vian viziton. Bonvenon! i.d.

De eerste stapjes...

Overal ter wereld trachten esperantisten hun taal wat meer bekendheid te geven bij hun landgenoten. Dat doen ze vooral door het verspreiden van folders en posters, contacten met de pers en gesproken media, het organiseren van informatiedagen en debatten enz. Het doel van dat alles is mensen ertoe aansporen Esperanto te leren. Het is echter zeer belangrijk dat nieuwe leerlingen niet enkel de taal leren maar van meet af aan ook uitgebreide informatie krijgen over de Esperantobeweging en -cultuur.
Communicatie-activiteiten moeten gerelativeerd worden. Ze leiden immers zeer zelden rechtstreeks tot succes. Het is echter zeer belangrijk bij een informatiecampagne een regelmaat te zoeken, en niet enkel te organiseren voor de start van een nieuw cursusjaar.
Wanneer men er uiteindelijk in geslaagd is een groep mensen bijeen te brengen die een Esperantocursus willen volgen, is het vrij belangrijk die mensen meteen te begeleiden in de Esperantobeweging, zodat ze er binnen de kortste tijd zelfstandig hun weg in kunnen vinden. Natuurlijk mag hierin niet worden overdreven. Men moet nieuwkomers erop wijzen dat de Esperantobeweging reeds meer dan 100 jaar bestaat, dat iedereen er actief in kan deelnemen, maar dat men daartoe uiteraard zelf het initiatief moet durven nemen. Verder kan mer erop wijzen, dat men er in de Esperantobeweging niet financieel op vooruit kan gaan, maar dat men wel cultureel een pak rijker wordt. Het is beweging van mensen die los van alle materialisme en zelfgenoegzaamheid ernaar streven samen met geestesverwanten, overal ter wereld op voet van gelijkheid te communiceren en zo vriendschappen op te bouwen.
Het is evenwel de taak van „ervaren" esperantisten, ervoor te zorgen dat nieuwkomers niet in de kou blijven staan en ontgoocheld afhaken. We hebben niet het recht de Esperantobeweging voor te stellen als een beweging die universele vriendschap nastreeft, als we nieuwelingen onverschillig aan hun lot overlaten, wanneer we rustig in ons gesloten kringetje blijven voortboeren zonder aandacht aan wie voor de deur staat om er bij te komen.
Juist die mensen moeten worden aangespoord om naar de locale club te komen, er een voordracht te verzorgen, een boek te lezen, een tijdschrift ter hand te nemen, deel te nemen aan internationale bijeenkomsten. Eens de eerste drempelvrees overwonnen is, zullen deze mensen uiterst gestimuleerd zijn om door te gaan en zich zelfstandig in hun nieuwe wereld te gaan bewegen.
De essentie van Public Relations is doorzichtigheid en helderheid. Wie aan PR doet, moet van zijn huis een glazen huis willen maken: doorzichtig, doorschijnend, met open deuren, waar alles mag worden gezien en gehoord. Dat is ook de essentie voor het werven van nieuwe belangstellenden. Geef hen de kans kennis te maken met alle facetten van de Esperantowereld: een wereld die geen geheimen kent en waarin iedereen zonder schroom zichzelf kan zijn. gv

B F S E H A AND GR LV GB

Twee nummers geleden hadden we het over stofzuigers. Ook fabrikanten van wegwerpluiers laten de gebruiksaanwijzing in vele talen op de verpakking afdrukken. Ook aan hen zouden we een vertaling kunnen sturen met de begeleidende vraag die in de toekomst op hun verpakking aan te brengen.
Bij één merk stelde ik iets vreemds vast: hoewel de gebruiksaanwijzing er in het Nederlands op staat, beschouwen zij België klaarblijkelijk toch als een ééntalig Franssprekend land, immers, de verwijzing naar de consumenten-informatiedienst staat er voor België enkel in het Frans op, bij het Nederlands vind je enkel het adres voor Nederland.

NL D N P PL CH MC I EE IRL

Beschuit met muisjes

In mijn beroepsloopbaan als fotozetter is mijn werk reeds aan tal van proeflezers voorgelegd. Allemaal hebben ze zo hun eigenaardigheden, ieder van hen zal zich op tijd en stond wel de haren uit het hoofd hebben getrokken over zoveel zetduivels, en ieder van hen heeft op zijn manier mijn aandacht gericht op één of ander aspect van het Esperanto. Eén van de merkwaardigste van deze mensen, was ongetwijfeld een krasse dame, wijlen Audrey Childs-Mee. Zij heeft mijn aandacht gevestigd op de volgende grammaticale eigenaardigheid:
Iedereen weet dat werkwoorden en voorzetsels heel vaak samengaan, en dat zij samen een nieuwe betekenis kunnen vormen, soms zelfs volledig verschillend van de betekenis van de samenstellende delen. Het Engels is om die eigenschap berucht. Neem in die taal om het even welk vaak voorkomend werkwoord, voeg daar enkele verschillende voorzetsels aan toe, en je weet gewoon niet meer wat wat betekent.
In het Esperanto vormen werkwoorden die met een voorzetsel worden samengesmolten vrijwel altijd overgankelijke werkwoorden. Zo kan je bijvoorbeeld zeggen: *Iri en ĉambron*, maar je kan ook een samengesteld werkwoord gebruiken. De zin wordt dan: *Eniri ĉambron*, waarbij „ĉambro" in wezen het lijdend voorwerp is van „eniri". Zo ook trouwens in het Nederlands: „Een kamer binnengaan." (kamer is lijdend voorwerp van binnengaan). Nu wil het gebruik dat je nochtans even terecht en even grammaticaal mag zeggen „In een kamer binnengaan." Idem dito in het Esperanto: *Eniri en ĉambron* is correct, al heeft het voorzetsel daar overduidelijk een pleonastische betekenis, te vergelijken met de – door Nederlandstalige grammatici verfoeide – dubbele ontkenning (ik heb hem nog nooit niet gezien!). Maar onze zin is correct.

Nochtans is de grammaticale gelijkheid een zin gevormd door een werkwoord + een voorzetselbepaling met een zin gevormd door een samengesteld werkwoord + lijdend voorwerp meer uitzondering dan regel. Waar bij „eniri" er een vrije keuze is tussen het gebruik van een lijdend voorwerp (ĉambron) of een voorzetselbepaling (en ĉambron), is dat bij andere samenstellingen vaak niet het geval. Zo kan je een gat boren in een muur (*bori truon en muro(n)*), maar je kan de muur ook doorboren met hele kleine gaatjes. Dan wordt het *trabori muron per truetoj*. Wordt ook nog het werktuig genoemd, dan kan je wel tweemaal het voorzetsel „per" gebruiken, *trabori muron per borilego per truetoj* – tweemaal een N-vorm is echter altijd uit den boze.
Een hardnekkige (foutieve) uitdrukking kwam telkens en telkens weer voor in de Keukenrecepten. Om een taart af te werken moet je er vaak suiker of iets dergelijks over strooien. In het Esperanto kan je dat op twee manieren doen: ofwel zeg je: *Ŝutu sukeron sur la torton*, ofwel gebruik je het samengestelde werkwoord: *Surŝutu la torton per sukero*. De aandachtige lezer merkt ook hier meteen het verschil. In de eerste zin is „sukero" lijdend voorwerp, en „torto" bijwoordelijke bepaling van richting; in het tweede geval wordt „torto" echter lijdend voorwerp, „sukero" wordt bijwoordelijke bepaling van middel.
Eigenlijk is het in het Nederlands precies hetzelfde. De tweede zin luidt dan: „Bestrooi de taart met suiker". Al doet die zin wel wat stijver aan. In het Esperanto hebben beide constructies even veel recht gebruikt te worden. Maar ga wanneer je samengestelde werkwoorden gebruikt, goed na of ze tot de groep van „eniri" behoren dan wel tot die van „surŝuti". In het tweede geval moet je extra in de gaten houden wie het echte lijdend voorwerp is. gvd

Handelend optreden

In deze rubriek publiceren we in dit en de volgende nummers enkele bijdragen over Esperanto en Economie. Zij belichten zowel de geschiedenis van het gebruik van het Esperanto voor economische doeleinden, als wat er momenteel werkelijk mee gedaan wordt. De eerste bijdrage behandelt vooral het samenstellen van woordenlijsten en vakwoordenboeken. We starten daarom de reeks onder de veelzeggende titel:

De creatie van een begrippenapparaat

Eén van de voor de hand liggende gebruiksmogelijkheden van het Esperanto is de internationale handel. Wat werd op dit vlak tot nog toe gerealiseerd en wat zijn de toekomstperspectieven?

Het oudste spoor van commercieel gebruik van het Esperanto dateert uit de jaren twintig. In Zwitserland verscheen toen gedurende enkele jaren een tijdschrift over handel en economie in het Esperanto. De collectie die zich in het Fonds „Vanbiervliet" te Kortrijk bevindt, houdt plots op. Waarom de publikatie werd stopgezet, kon ik niet achterhalen.

In 1927 verscheen in Italië een *Komerca Vortaro en Esperanto* van Robert Kreuz en Alessandro Mazzolini. Dit woordenboek telt 1402 trefwoorden, alfabetisch gerangschikt en met een definitie in het Esperanto. Achteraan worden algemen gegevens afgedrukt: landnamen, maten, e.d. Voor gewone handelstransacties is dit werk nog steeds bruikbaar.

In de daaropvolgende halve eeuw is blijkbaar weinig gebeurd. Afgezien van enkele affiches voor jaarbeurzen en hier en daar een brochure van een multinational is er niets te vinden.

Dan, in 1974, verscheen bij de uitgeverij Kluwer de *International Business Dictionary/Internacia komerca-ekonomika vortaro*, in 9 talen, met definities in het Engels en het Esperanto van 2812 handels- en economische begrippen. Dit is nog steeds hét standaardwerk voor het vakgebied economie in de Esperantowereld. Aan de inhoud werd sinds 1974 niets gewijzigd, maar intussen zijn er wel twee talen aan toegevoegd: Chinees en Japans.

Een volgende, nieuwe ontwikkeling was de oprichting in 1985 van de *Internacia Komerca kaj Ekonomia Fakgrupo* (Internationale Handels- en Economie-Vakgroep, afgekort IKEF). Deze vereniging groepeert nu een goede honderd personen uit de ganse wereld die het gebruik van het Esperanto in handelskringen willen propageren.

Merkwaardig is dat in 1992 het grootste deel van de nieuwe leden van de vereniging uit Oost-Europa of China komt, niet tegenstaande het feit dat het lidgeld (400,– fr.) voor deze mensen een fors bedrag vertegenwoordigt.

IKEF publiceerde in 1989 een *Proveldono de Komerca Terminaro* (Proefdruk van een Handelswoordenlijst), gebaseerd op een meertalige woordenlijst (Engels, Duits, Spaans, Frans, Italiaans) van de Internationale Kamer van Koophandel in Parijs. Deze *Proveldono* telt ongeveer 1500 woorden, voornamelijk met betrekking tot handel, transport en financiën. Eén anekdote: bij de voorbereiding van de Esperanto-versie hebben de medewerkers vastgesteld dat in het basiswerk de begrippen in de verschillende talen vaak niet overeenstemden.

Vorig jaar publiceerden IKEF zijn tweede vertaling: een Esperanto-versie van *„Economie – Finance – Monnaie"*, een woordenlijst van de vertaaldiensten van de Commissie van de Europese Gemeenschap.

RR

Dit jaar hebben de clubs het klaarblijkelijk moeilijk om zich uit de vakantiestemming los te maken en aan het cursuswerk te beginnen. De informatie is slechts mondjesmaat op onze redactie toegekomen, en vaak betreft het onvolledige informatie over cursussen die misschien wel, als er een lokaal of een leraar of beide kan worden gevonden, zullen worden georganiseerd. Met die gegevens is het moeilijk om een degelijk overzicht te geven. De lezer weze hiermee gewaarschuwd. Het zou echter verkeerd zijn uit deze situatie te concluderen dat het Esperanto-onderricht in 1993-'94 zal slabakken. Daarom is het best dat wie nadere informatie wenst en zeker wil zijn of er al dan niet een cursus in zijn omgeving wordt gegeven, zich telefonisch of schriftelijk in verbinding stelt met de vermelde contactpersonen.
Cursusleiders en groepsverantwoordelijken roepen wij bij deze op hun beste beentje voor te zetten en als nog te zorgen voor een goede cursus en de informatie daarover door te spelen naar de redactie van Horizontaal. *Waarvoor onze dank.*

Bij elke stad vermelden we vooraan één of meer telefoonnummers waar men algemene informatie over de plaatselijke cursussen kan krijgen, dat maakt snel contact opnemen gemakkelijker. De nummers voor elke cursus afzonderlijk staan bij de tekst van die cursus! Het is raadzaam te informeren of alle gegevens juist zijn. Vaak worden plaats, startdatum en uur nog op het laatste moment veranderd. De gegevens die in deze lijst zijn opgenomen, worden onder alle voorbehoud vermeld.

AALST **(053) 70 17 89**

Dit jaar is de Aalsterse groep weer van de partij. Hij organiseert opnieuw een cursus voor beginners.

Plaats: Vrije Taal- en Handelsleergangen (SMI), Dendermondse Steenweg 12, 9300 Aalst.
Tijd: Vanaf 2 oktober 1993 tot einde mei '94, elke zaterdag van 9.20 tot 11.10 u.
Prijs: 1500,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.
Inlichtingen en inschrijvingen: dhr. H. Dossche, Asserendries 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ALMELO (NL)

In Almelo lopen twee Esperanto-cursussen. Eén voor beginners op dinsdagavond om de veertien dagen (start 7 september 1993) om 20.00 uur. Handboek: Praktika Kurso van B. de Wit. De tweede is een cursus voor gevorderden, eenmaal per maand op woensdagavond in Markelo. Handboek: Post la kurso. Start op woensdag 15 september 1993 om 20.00 uur.
Inlichtingen bij de cursusleidster, Gerda Dercks, Ootmaarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, Nederland. Prijs van de cursus werd niet meegedeeld.

ANTWERPEN **(03) 234 34 00**
(03) 239 21 69
(03) 440 30 92

Antwerpen is de enige stad die zich gelukkig mag prijzen met een officiële Esperantocursus in de Avondleergangen voor Sociale Promotie van het Stedelijk Onderwijs. De cursus wordt gegeven in de Quellinstraat. Dat houdt de plaatselijke club echter niet tegen om wanneer de gelegenheid zich voor doet ook zelf cursussen te organiseren (overdag en/of 's avonds) in het eigen lokaal.
Op 28 augustus verzorgen de leraren van de Quellinstraat een clubavond in *La Verda Stelo*. De bedoeling is hun cursus te propageren en informatie te verschaffen. De avond verloopt daarom per uitzondering in het Nederlands.
Cursus in twee niveaus: elementair (1 jaar, 6 u/w); praktische kennis (2 jaar, 6u/w)
Plaats: Instituut voor Stedelijk Onderwijs, Quellinstraat 31, 2018 Antwerpen, tlf.: (03) 231 74 57.
Tijd: Op dinsdag- en donderdagavond van 18.30 tot 21.00 volgens het officiële schooljaar.
Prijs: 2 500,– fr.
Inschrijvingen: vanaf eind augustus op de school zelf, tijdens de lesuren.
Inlichtingen: dhr. Alex Humet, tlf.: (03) 239 21 69.

BERINGEN **(011) 42 80 20**

De club start zijn cursus voor beginners met een infodag op vrijdag 24 september om 20.00 uur in het „Oud Gemeentehuis". De volledige cyclus omvat 20 lessen telkens van 19.00 tot 21.00 uur.
Plaats: „Oud Gemeentehuis", Beringen-Centrum.

Tijd: Start met een infodag op vrijdag 24 september om 20.00 uur, de lessen zelf telkens van 19.00 uur.
Prijs: 3000,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.
Inlichtingen en inschrijvingen: dhr. Bob Rombaut, tlf.: (011) 42 80 20.

BRUGGE **(050) 35 48 13**
(050) 35 49 35
In Brugge wordt zowel een beginnerscursus als een conversatiecursus georganiseerd. Algemene informatie wordt verstrekt op 10 oktober tijdens de speciale Esperantodag.
Beginnerscursus:
Plaats: Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge.
Tijd: Zaterdag vanaf 10.00 uur. Eerste les op zaterdag 16 oktober 1993.
Prijs: niet meegedeeld.
Conversatiecursus:
Plaats: Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge.
Tijd: elke tweede donderdag van de maand, vanaf september.
Prijs: niet meegedeeld.
Inlichtingen en inschrijvingen: tijdens de infodag op zondag 10 oktober of bij dhr. A. Dumarey, Blekerijstraat 32, 8310 Brugge, tel.: (050) 35 48 13.

BRUSSEL **(02) 569 17 83**
De Brusselse groep gaf geen informatie over cursussen door. Alle informatie over de activiteiten van de Brusselse groep bij dhr. E. Van Damme op bovenstaand telefoonnummer.

Ook over eventuele cursussen van de Spoorweg-esperantisten kregen we dit jaar geen informatie.

FEL **(03) 234 34 00**
Op het secretariaat van de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, kan je terecht voor informatie over alle Esperanto-cursussen in Vlaanderen. Tevens zijn er cursusboeken, woordenboeken en ander studie- en leesmateriaal te verkrijgen. Wij vestigen uw aandacht op volgende twee cursuspaketten, voornamelijk bedoeld voor wie niet aan een gewone cursus kan deelnemen, hetzij bij gebrek aan tijd, of omdat er in de buurt geen cursus wordt gegeven.
Correspondentiecursus:
De Vlaamse Esperantobond heeft een correspondentiecursus waarbij leerlingen thuis studeren maar regelmatig taken insturen naar een begeleider. Deze cursus kost 1000,– fr. (1200,– fr. met cassette met uitspraakvoorbeelden) en omvat 20 leseenheden.
Cursus voor zelfstudie:
Voor wie geen tijd kan vrijmaken om naar een cursus te gaan, is er ook een pakket voor zelfstudie (volgens de geprogrammeerde instructie) verkrijgbaar. Het pakket omvat een cursusboek, een cassette met uitspraakvoorbeelden en spreekoefeningen en een woordenboek (PRISMA). Het kost 1495,– fr. (+ verzendingskosten) en kan worden besteld bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen of in de boekhandel (ISBN 90-71205-14-2).

GENK **(089) 35 95 42**
Hier wordt geen beginnerscursus ingericht. Er is echter wel een vervolgcursus met vooral oog voor conversatie. Informeren bij dhr. M. Habex, tel.: (089) 35 95 42.

GENT **(09) 230 16 77**
(09) 227 02 15
De Gentse groep start op dinsdag 7 september 1993 met een info-avond. De cursus (1ste en 2de jaar) start op 14 september.
Plaats: Volkshogeschool, Bargiekaai 1, 9000 Gent.
Tijd: telkens op dinsdag van 19.00 tot 21.00 uur. Start op dinsdag 14 september.
Prijs: Niet meegedeeld.
Inlichtingen en inschrijvingen: tijdens de info-avond op dinsdag 7 september vanaf 19.00 op de bovenvermelde plaats of via de bovenvermelde telefoonnummers.

HALLE **(02) 360 05 73**
Dank zij de SEL-leden van Halle is er ook hier opnieuw een cursus. Zij organiseren tijdens het komende scouts-werkjaar een Esperantocursus. Nadere inlichtingen bij Joost Heremans, Loviesstraat 45, 1500 Halle, tel.: (02) 360 05 73.

HASSELT **(011) 25 34 67**
Indien er voldoende belangstelling is, wordt ook dit jaar in het Doppahuis een Esperantocursus voor beginners georganiseerd.
Plaats: Doppahuis, Ambachtschoolstraat 19/5, 3500 Hasselt.
Tijd: maandagavond van 20.00 tot 22.00 uur.
Prijs: niet meegedeeld
Inschrijvingen en inlichtingen: dhr. M. Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

HOUTHALEN **(011) 60 05 30**
Cursus voor beginners in 20 lessen.

Plaats: Cultureel Centrum, De Drij Berlengs, Vredelaan.
Tijd: op woensdag van 20.00 tot 22.00 uur, vanaf 13 oktober 1993.
Prijs: 6000,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.
Inlichtingen en inschrijvingen: op de infodag, woensdag 6 oktober om 20.00 uur op bovenvermelde plaats of bij dhr. J. Vandebergh, tel.: (011) 60 05 30.

KORTRIJK **(056) 21 31 06**
(056) 20 07 96

In Kortrijk kan je zowel overdag als 's avonds een cursus volgen.
Avondcursus:
Plaats: Cultureel Centrum Oude Dekenij, St.-Maartenskerkhof 8, 8500 Kortrijk.
Tijd: op donderdag van 19.00 tot 21.00 uur. Start op donderdag 7 oktober 1993.
Prijs: niet meegedeeld.
Dagcursus:
Plaats: cfr. supra.
Tijd: iedere vrijdag van 14.00 tot 17.00 uur vanaf 1 oktober 1993.
Prijs: niet meegedeeld.
Inlichtingen en inschrijvingen: dhr. J. Hanssens, tel.: (056) 21 31 06 of dhr. J.P. Allewaert, tel.: (056) 20 07 96.

LEUVEN **(010) 86 01 12**

Het cursusprogramma van Leuven start samen met het universitair academiejaar met een informatieavond op maandag 11 oktober van 19.15 tot 22.15 u. in het Cultureel Centrum „Romaanse Poort" (lokaal A13), Brusselsestraat 63, 3000 Leuven. Er worden drie verschillende cursussen ingericht. Een snelcursus, voor studenten met een ruime taalachtergrond, een cursus voor beginners en een vervolgcursus (vooral conversatie) voor wie de beginnerscursus met succes heeft beëindigd.
Snelcursus:
Plaats: Cultureel Centrum (zie boven).
Tijd: zaterdag 23 oktober van 8.30 tot 17.00 uur en zondag 24 oktober van 8.45 tot 17.45 uur.
Prijs: niet meegedeeld.
Beginnerscursus:
Plaats: Cultureel Centrum (zie boven) (lokaal A16).
Tijd: start op maandag 18 oktober, van 19.30 tot 21.30 uur.
Prijs: niet meegedeeld.
Vervolgcursus:
Plaats: Cultureel Centrum (zie boven) (lokaal A16).
Tijd: start op woensdag 15 september, van 20.00 tot 22.00 uur.
Prijs: niet meegedeeld.
Inlichtingen kan je krijgen bij R. Goris, tel.: (010) 86 01 12.

LIMBURG **(011) 60 05 30**
(011) 25 34 67
(011) 32 36 03
(089) 41 80 95
(089) 35 95 42
(011) 42 80 20

Op diverse plaatsen in Limburg worden cursussen georganiseerd. Verder biedt de Limburgse Afdeling steun aan alle organisaties (vooral niet-Esperanto-organisaties die toch belangstelling hebben voor de taal) die een cursus willen organiseren. Zij verbinden zich ertoe een Esperantoleraar te leveren en voor het nodige cursusmateriaal te zorgen. Voor nadere inlichtingen contacteert men best de algemene coördinator, dhr. J. Vandebergh, tlf.: (011) 60 05 30 (tijdens de kantooruren).

MOL **(011) 25 34 67**

Beginnnerscursus.
Plaats: Muziekacademie van Mol.
Tijd: woensdag van 9.30 tot 11.30, start op woensdag 15 september.
Prijs: niet meegedeeld
Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

NEDERLAND **(070) 355 66 77**

De cursussen in Nederland werden (op een enkele uitzondering na) niet opgenomen. Nadere inlichtingen daarover kunnen worden gevraagd bij het Esperanto Centrum Nederland (ECN), Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tlf.: (070) 355 66 77 (op werkdagen van 10.00 tot 15.00 uur).
Op hetzelfde adres zijn ook het Nationaal Informatie Centrum en het Internationaal Esperanto-Instituut (IEI) gevestigd. Zij zorgen respectievelijk voor de verspreiding van cursussen voor zelfstudie en een schriftelijke cursus die toegang geeft tot het *Elementa Ekzameno* (Basisexamen) en voor de coördinatie van de lerarenopleiding volgens de Cseh-methode.

OOSTENDE **(059) 50 27 08**
(059) 80 06 95
(059) 70 29 14

De Oostendse groep organiseert een informatieavond over Esperantocursussen op vrijdag 24 september 1993 om 19.00 uur in de voormalige Vercamerschool, Northlaan 14 (ingang dubbel

deur links, bel LA KONKO).
Op die avond worden in samenspraak met de gegadigden aanvang, tijd en plaats van de cursus vastgesteld.
Het cursusaanbod omvat:
Cursus A wekelijks, 2 uur, vanaf donderdag 30 september 1993.
Cursus B wekelijks, 2 uur, vanaf dinsdag 5 oktober 1993.
Cursus C om de twee weken, conversatiepraktijk, 2 uur, vanaf woensdag 29 september 1993.
Dag en uur van de cursussen kunnen worden gewijzigd in functie van de wensen en mogelijkheden van de cursisten.
Plaats: Vercamerschool, Northlaan 14, Oostende.
Tijd: cfr. supra.
Prijs: 1000,– fr. voor 20 lessen.
Naast deze cursusreeks worden ook nog jeugdcursussen georganiseerd voor leerlingen van de stedelijke Van Glabbekeschool (4de, 5de en 6de leerjaar), tijdens de lunchpauze op dinsdag en vrijdag, telkens gedurende een half uur.
Voor leerlingen die het zesde leerjaar verlieten wordt in het clublokaal een cursus ingericht. Dag en uur worden in samenspraak met de leerlingen afgesproken.
Voor inlichtingen en inschrijvingen: dhr. Wylleman, August Vermeylenstraat 65, tel.: (059) 50 27 08; André en Thérèse D'Hulster, Paul Michielslaan 10, tel.: (059) 80 06 95 of Flory Witdoeckt, Huis Witdoeckt, Wittenonnenstraat 9a, tel.: (059) 70 29 14.

PEER **(011) 63 55 92**
(089) 35 95 42

Cursus voor beginners in 20 lessen.
Plaats: Cultureel Centrum „'t Poorthuis", Zuidervest, Peer.
Tijd: op donderdag om 20.00 uur, start op donderdag 16 september 1993.
Prijs: 3000,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.
Inlichtingen en inschrijvingen tijdens de info-dag op donderdag 16 september 1993, 20.00 uur, of bij de lesgever M. Habex, tel.: (089) 35.95.42 of H. Schutters, tel.: (011) 63 55 92.

TIENEN **(016) 81 52 46**

De afdeling van SEL (Scouts-esperantisten) van Tienen organiseert een Esperantocursus op zaterdagmorgen van 9.00 tot 12.00 uur. Doelgroep van deze cursus zijn scouts vanaf 12 jaar (leden van SEL en van de VVKSM).
Plaats: Lokaal van de 214de Klimop te Tienen.
Tijd: op 9, 16, 23 en 30 oktober 1993 en op 6 november 1993, telkens van 9.00 tot 12.00 uur.
Prijs: 550,– fr., inclusief cursusboek Ĵamborea Lingvo, SEL-insigne, 1 jaar lidgeld + abonnement op La Hirundo en La Skolta Mondo.
Inlichtingen en inschrijvingen: Nico Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.

KINDERCURSUS **(03) 234 34 00**

Het aantal leden met schoolgaande kinderen neemt gestaag toe. Op vraag van een aantal mensen wordt overwogen om in het lokaal van La Verda Stelo (Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, 1ste verdieping) een Esperantocursus voor kinderen tussen 6 en 12 jaar te organiseren.
De cursus zou starten in oktober. Er wordt een informatieochtend georganiseerd op zondag 10 oktober om 10.00 uur. Plaats en tijd van de lessen worden daar onderling overeengekomen.

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 oktober 1993. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 3 september: Debat: voorbereiding volgende verkiezingen.
vrijdag 10 september: Quiz over Antwerpse stadsbeelden getoond door Jan Bovendeerd.
vrijdag 17 september: Yves Nevelsteen en Jorg De Mulder vertellen over het IJK-Vraca.
vrijdag 24 september: Paula Tytgat-De Ketelaere over farmacologie.
vrijdag 1 oktober: Jan Bovendeerd over Antwerpen tussen Vesten en Singel.
vrijdag 8 oktober: Ivo Durwael over de werking van UEA.
vrijdag 15 oktober: INTERNATIONALE AVOND: Andrzej Pettyn van Pola Radio (waarschijnlijk).
vrijdag 22 oktober: INTERNATIONALE AVOND: Gerrit Berveling over Oktavio van Seneca.
vrijdag 29 oktober: Daniëlle Janssens stelt haar eindwerk over Esperanto voor.
vrijdag 5 november: Debat. Het onderwerp wordt tijdens een van de voorgaande avonden in gemeenschappelijk overleg vastgesteld.
vrijdag 12 november: Jan Bovendeerd vertelt verder over Antwerpen tussen Vesten en Singel.

BRUGGE
Paco kaj Justeco
De activiteiten van onze club hebben in principe plaats op donderdagavond vanaf 20 uur in het Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Op de 1ste en 3de donderdag conversatieavond (voor beginners); op de 2de en 3de donderdag praatavond indien er geen andere activiteit is aangekondigd. Info bij dhr. G. Maertens, tlf. (050) 35 49 35.

zondag 10 oktober: tien *internationale* echtparen die elkaar door middel van Esperanto hebben leren kennen, eventueel met hun kinderen, worden uitgenodigd voor een dagje in het Gotische Brugge, met officiële receptie, persconferentie, radio-uitzendingen en boottochtje. Rond dit gebeuren wordt informatie verstrekt in verband met Esperanto en een nieuwe cursus. Voor allen is deelneming mogelijk tegen inschrijving. Info bij dhr. G. Maertens.

BRUSSEL

Er zijn nog altijd Esperanto-middagen in het Anspach Center te Brussel (1ste verdieping), maar wel op vrijdag van 13.00 tot 14.00 u. Inlichtingen: Marc Demonty, Schoolstraat 3, B-1700 Dilbeek.

zaterdag 11 en zondag 12 september: Brusselse Esperantodagen. Onze bedoeling is een aangenaam weekend door te brengen in internationale sfeer. Op het rijk gevulde programma staan o.a. een taalquiz, kabaret, bal met loterij, geleid bezoek aan de stad en haar musea. Het gebeuren heeft plaats in Cultureel Centrum „De Rinck", Kapittelstraat 11, Anderlecht. Inlichtingen en inschrijvingen: Brusselse Esperantogroep: Audergemlaan 93, 1040 Brussel of tel.: (02) 280 04 65 of (02) 569 17 83.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in chalet „'t Clubke", Griendeplein 1, Gent (nabij het Rabot). De bijeenkomst begint om 20 uur. Conversatieavonden op de 3de dinsdag van 19 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. Inlichtingen bij Katja Lödör, tlf. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

dinsdag 7 september: Info-avond over Esperanto en over de avondcursus 1993-'94, om 19.00 uur, in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1, Gent.
dinsdag 14 september: Start van de avondcursus om 19.00 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1, Gent.
vrijdag 24 september: Dhr. Fernand Roose uit Brugge spreekt over de idee van een wereldtaal vanaf de 17de eeuw tot nu.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs", boven de gemeentelijke bibliotheek, Vredelaan 36, Houthalen-centrum. Programma's beginnen om 20 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tlf. (011) 52 20 74.

maandag 13 september: Algemene vergadering.
maandag 11 oktober: Deelnemers van onze club vertellen over het Esperanto-Wereldcongres van Valencia.
maandag 8 november: Het verblijf in het buitenland met Esperanto.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tlf. (03) 666 42 58.

donderdag 16 september: Vakantieverhalen verteld door de aanwezige vakantiegangers.
donderdag 21 oktober: Voordracht over en herinneringen aan het Esperanto Wereldcongres te Valencia, met foto's, gebracht door dhr. Yves Nevelsteen.
donderdag 18 november: Naar jaarlijkse traditie verkiezing van het nieuwe bestuur gevold door video-opname over natuurwandelingen en excursies in Slovakije door dhr. Jorg De Mulder.

KAPELLE
Zelanda Esperanto Grupo
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (01102) 41 563 of bij afwezigheid bij Rie en Kees Dentz (01180) 14 834.

vrijdag 24 september: Bijeenkomst bij Jan en Lilian Roest, Meestoof 103, Middelburg. Iedereen vertelt gedurende ongeveer 5 minuten over zijn vakantie-ervaringen.
vrijdag 29 oktober: Bijeenkomst bij

Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4b, Kapelle. Wij beginnen de avond met grammatica, daarna doen we Esperanto-taalspelletjes.

KORTRIJK
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met dhr. Jan Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 21 31 06. Bij deze en ook bij Jean-Pierre Allewaert (tlf. (056) 20 07 96) kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de laatste donderdag van de maand om 19 uur in het CC „De Oude Dekenij", St.-Maartenkerkhof 8.

donderdag 30 september: bezoek aan de *fondaĵo Cesar Van Biervliet* in de stadsbibliotheek van Kortrijk. Daarna gezellig samenzijn in een nabijgelegen herberg.
woensdag 27 oktober: Andrzej Pettyn (hoofd van de Esperanto-sectie van Pola Radio).

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). "Laborvespero" (conversatiecursus) op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand onze speciale VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 8 september: Vespero 2000
woensdag 15 september: start vervolgcursus
woensdag 6 oktober: vervolgcursus
maandag 11 oktober: informatieavond voor nieuwe cursisten
woensdag 13 oktober: Vespero 2000
maandag 18 oktober: beginnerscursus
woensdag 20 oktober: vervolgcursus
zaterdag 23 en zondag 24 oktober: snelcursus van 8.30 tot 17.00 (op zaterdag) en van 8.45 tot 17.45 uur (op zondag).
maandag 25 oktober: beginnerscursus
woensadg 3 november: vervolgcursus
maandag 8 november: beginnerscursus
woensdag 10 noveember: Vespero 2000

LIMBURG
Esperanto Limburg
Bijeenkomsten in ons clublokaal, Ambachtstraat 39, 3530 Houthalen beginnen om 20.00 uur gevolgd door gezellig samenzijn. Inlichtingen bij Jos Vandebergh, tlf. (011) 52 19 43 of bij Albert Claesen, tlf. (011) 32 36 03.

maandag 27 september: Dia's over het Esperanto-Wereldcongres in Valencia.
maandag 25 oktober: Poolse gastsprekers op bezoek.
maandag 29 november: De Waalse Esperantowereld (APE).
maandag 20 december: Zamenhoffeest in Hasselt.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool "Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. André D'Hulster, tlf. (059) 80 06 95.

Cursussen:
- jongeren (10-12j.) in de Van Glabbekeschool, op dinsdag en vrijdag van 12u30 tot 13u30.
- volwassenen: A-cursus, op dinsdag van 16u30 tot 18u, B-cursus, op vrijdag van 18u tot 19u30.
- gespreksavonden voor gevorderden: elke 2de en 4de maandag van 20u tot 22u. In de nabije toekomst kan het de 2de en 4de woensdag worden, om alle belangstellenden de kans te geven deel te nemen. Dat laten we dan wel weten.

vrijdag 24 september: Esperanto in Europa (R. Wylleman) voorafgegaand door voorlichtingsavond cursussen.

eind oktober: Andrzej Pettyn (hoofd van de Esperanto-sectie van Pola Radio).

eind december: Gezellig samenzijn, net voor de kerstvakantie. Bijzondere uitnodiging volgt.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tlf. (010) 416 14 49.

woensdag 1 september: Verhalen over het Esperanto-Wereldcongres in Valencia en andere vakanties.
woensdag 15 september: Discussie over het strategisch plan van NEA *aktuale estonten.*
woensdag 6 oktober: Onze levende krant, volgens rubrieken.
woensdag 20 oktober: Taalspel.
woensdag 3 november: Vertaling van een op voorhand uitgedeelde tekst.
woensdag 17 november: Recenties.
woensdag 1 december: Sinterklaasfeest.

SEL
In de verschillende afdelingen van SEL worden Esperantocursussen georganiseerd, voor details zie de rubriek Cursussen.
Inlichtingen en informatie: Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent, tel.: (09) 227 48 41.

Planning voor 1994 en 1995:
SEL-België en SEL-Nederland kregen toelating om een informatiestand op te zetten tijdens twee zeer belangrijke bijeenkomsten in Nederland.
Van 1 tot 11 augustus 1994: Europese Jamboree waar ± 10000 jongeren van 11 tot 15 jaar worden verwacht.
Van 1 tot 11 augustus 1995: de vierjaarlijkse Wereldjamboree waarop meer dan 30000 scouts uit 100 landen worden verwacht.
Tijdens kleinere internationale scoutskampen in Duitsland, Oostenrijk en België stelden we vast dat 95% van deze jongeren nog nooit over Esperanto hadden gehoord. Nochtans ondervinden deze internationaal ingestelde jongeren maar al te goed dat het verplichten van Frans en Engels als voertaal niet volstaat om de communicatieproblemen op te lossen en dat niet iedereen ze voldoende kan beheersen. De belangstelling voor en nieuwsgierigheid naar het Esperanto is dan ook relatief groot.
Deze informatiestand wordt een belangrijke actie. De kosten zullen wel-

licht hoog oplopen (aangepast standmateriaal, folders, vervoerkosten voor het materiaal...) FEL, FLEJA en NEA zegden reeds hun medewerking toe. Uw hulp is echter zeer welkom.

VOORBURG
Esperantogroep Voorburg
Sedert een jaar heeft Voorburg een groep gevormd die eenmaal per maand een avond bij elkaar komt om met name het spreken te oefenen, waarbij (bijna altijd) een buitenlands Esperantosprekende wordt uitgenodigd. Afwisselend woensdag- of donderdagavonden, bij een van de deelnemers thuis. Inlichtingen bij M.H. Erasmus-van Zadelhoff (tel. (070) 386 35 29) en D. Ederveen (tel. (070) 386 66 53).

REGIONALE ONTMOETINGEN

Eerste Brusselse Esperantodagen
Op zaterdag 11 en zondag 12 september organiseert de Brusselse Esperantogroep de eerste Brusselse Esperantodagen. Het rijk gevulde programma omvat o.a. een taalquiz, een kabaretvoorstelling en een bal. Op zondag is er een geleide wandeling door Brussel. Op die dag zijn alle musea uitzonderlijk gratis toegankelijk. Deze Brusselse Esperantodagen zijn bijgevolg een unieke gelegenheid om de hoofdstad beter te leren kennen.
Inschrijvingen en inlichtingen: Brusselse Esperantogroep, Audergemlaan 93, 1040 Brussel; of tel.: (02) 569 17 83 en (02) 280 04 65.

International KEJ-seminarie
Van 30 oktober tot 1 november seminarie over Seks en Esperanto: debateren over alle aspecten van het onderwerp: van erotische literatuur in het Esperanto tot het bedrijven van de liefde zelf.
Voor inlichtingen bij: Kataluna Esperanto Junularo, PK 1168 E-08300 Mataro, Spanje (Catalonië).

FAULHABER-weekeinde
Het Faulhaber-weekeinde vindt dit najaar plaats op (12), 13 en 14 november, zoals gewoonlijk in het natuurvriendenhuis „De Bosbeek" in Bennekom. Het thema is „Skandinava literaturo en Esperanto". Hierover spreken Osmo Buller (Finland), directeur van het Centra Oficejo te Rotterdam en de bekende leraar/schrijver Poul Thorsen. De lezingen worden omlijst door muziek uit Skandinavië (Grieg).
Topper van het weekeinde wordt ongetwijfeld de voorstellng van mevrouw Emily Barlaston, die op de Wereldcongressen te Wenen en Valencia enthousiaste reacties losweekte. Een boswandeling en een quiz over Skandinavië voegen aan dit weekeinde de speelse noot toe.
Kosten voor het weekeinde £ 62,50 (± 1250,– fr.). Wie vrijdagavond reeds komt betaalt £ 22,50 (± 450,– fr.) extra. Leden van de Natuurvrienden Internationale NFI krijgen op vertoon van hun lidkaart £ 4,50 korting per nacht. Deze keer moet u voor vrijdagavond en zaterdagmorgen wel zelf voor uw broodmaaltijd zorgen. Thee en koffie zijn wel verkrijgbaar.
Belangstellenden kunnen best zo vlug mogelijk inschrijven, want dit jaar kunnen we niet over het hele huis beschikken. Inschrijvingen bij Peter van Noorden, Dr. A. Schweitzerlaan 22, NL-1443 WT Purmerend. Deelnemers uit België wordt gevraagd zich wel op te geven bij Peter van Noorden, maar tegelijker tijd 400,– fr. over te maken op rekening 000-0545514-83 van Stella De Weerd, Sierkenslaan 17, 2940 Stabroek.

26a Catalaans Esperantocongres
Van 4 tot 7 december vindt in Alcúdia (Majorca) het 26ste Catalaans Esperantocongres plaats. De prijs (inclusief deelnamekosten (voor buitenlanders), collectief transport van Barcelona tot het hotel en terug, en vol pension) bedraagt voor vier dagen (van zatedagmorgen tot dinsdag middag) slechts 7500,– fr. (in tweepersoonskamer) en 8250,– fr. (in eenpersoonskamer).
Inschrijvingen en inlichtingen: Kataluna Esperanto-Asocio, Apartat 290, E-08200 Sabadell, Hispanio.

10a Internacia Festivalo
Het traditionele Nieuwjaarsfeest voor niet meer zo jeugdige esperantisten en Esperanto-gezinnen gaat dit jaar weer door te Sensenstein (nabij Kassel) van 27 december 1993 tot 3 januari 1994. Inlichtingen en inschrijvingen: H.D. Platz, Postfach 1148, D-34303 Niedenstein. (Tel.: + (49) (5624) 8007; fax: + (49) (5624) 322.

37a Internacia Seminario
Parallel met het IF is er voor jonge en piepjonge esperantisten het IS, dit jaar te Neumünster. Inlichtingen: GEJ, Rheinweg 15, 53113 Bonn, Germanio.

DIEMEN *Internacia Amikeco* FLE, Vlasdonk 1, NL-1112 JD Diemen, tel.: (020) 90 90 94.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tel.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 33 26 40.
GENK M. Habex, Gildelaan 27, B-3600 Genk, tel.: (011) 35 95 42.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (091) 30 16 77.
GRONINGEN (NEA-sekcio) Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Coranthijnestraat 69, NL-9715 Groningen, tel.: (05) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE (NEA-sekcio) *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND (NEA-sekcio) Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (04920) 107 04.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM (FLE-sekcio) M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, NL-1215 EZ Hilversum, tel.: (035) 21 27 17.
(NEA-sekcio) A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* M. Storms, Douglaslaan 14, B-2950 Kapellen, tel.: (03) 666 83 19.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tel. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tel.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Jan Hanssens, Meiweg 23, B-8500 Kortrijk, tel.: (056) 21 31 06.
LEEUWARDEN (NEA-sekcio) Y. Weidema, Goutumerdijk 18, NL-9084 AE Goutum, tel.: (058) 88 26 10.
LEUVEN *Esperanto 2000* Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, B-3120 Tremelo, tel.: (016) 53 58 92.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 29 02 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
MORTSEL J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42/2, B-2640 Mortsel.
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM (FLE-sekcio) J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
SAT-rondo W. v.d. Blink, Almstein 133, NL-3085 NC Rotterdam, tel.: (010) 480 69 64.
Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* Joop Moonen, hunzelaan 8, NL-4535 GG Terneuzen.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TILBURG H. Appelo, Montfortanenlaan 100, NL-5042 CX Tilburg, tel.: (013) 68 04 73.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 42 48 08.
UTRECHT dhr. Punt, Maniladreef 73, NL-3564 JB Utrecht, tel.: (030) 61 69 67.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (04450) 12 48.
WILDERT Jachthoornlaan 20, 2910 Essen-Wildert, tel.: (03) 667 57 70 of (03) 321 23 06.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 16 69 31.
ZEIST (NEA-sekcio) C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, NL-3707 VK Zeist.

Esperanto gebruiken

Hieronder volgen enkele suggesties voor wie in de komende maanden zijn Esperantokennis wil opvijzelen of gebruiken in een internationaal gezelschap. We maakten een keuze uit een (onvolledige) lijst van 250 Esperantoontmoetingen in 1993.

1. La Chaux-de-Fonds (Zwitserland). In dit centrum worden tijdens het laatste week-end van elke maand cursussen op drie niveau's georganiseerd, nl. voor beginners, gevorderden en ervaren esperantisten. Vanaf 24 tot 29 oktober heeft een zesdaagse beginnerscursus plaats. Van 29 december tot 3 januari kan men er het jaareinde vieren. Het programma van de laatste bijeenkomst bevat ook een beginnerscursus, wandelingen, skiën, voordrachten en conversatie.

2. La Kvinpetalo, Bouresse (Frankrijk) is een erg klein centrum dat maximum 15 deelnemers kan ontvangen. De programma's staan op vrij hoog niveau. In oktober-november-december zijn nog 2 vijfdaagse stages voorzien, maar data en onderwerpen zijn nog niet bekend.

3. Internacia Kultura Esperanto Festivalo, Parijs (Frankrijk). Van 12 tot 14 november kan men op dit festival een indruk krijgen van kunstuitingen in het Esperanto: op het programma voorziet men o.a. videofilms, koncerten van rock- en volksmuziek, volksdans, theatervertoningen, een forum over vertaalde literatuur enz. Uiteraard voor gevorderden.

4. Internacia Seminario de GEJ, Neumünster, Duitsland. Nog een jaareinde-activiteit, van 27 december tot 3 januari, maar voor jongeren. Thema van het seminarie: Betrekkingen tussen staten. Voor slapen, eten, een degelijk programma en het nieuwjaarsbanket betaalt men slechts 4400 à 5500 fr. (naargelang de leeftijd van de deelnemer en de periode van inschrijving). Kennis van het Esperanto is noodzakelijk om te kunnen deelnemen.

5. Internacia Festivalo. Gelijktijdig met het IS is er ook een bijeenkomst voor oudere deelnemers. Daar is een speciale opvang voorzien voor kinderen.

Het is de bedoeling van de toeristische dienst van de Vlaamse Esperantobond om zo mogelijk reizen in groep naar dergelijke activiteiten te organiseren. Wie hiervoor belangstelling heeft, kan zich nu al opgeven op het Esperanto-centrum. i.d.